PLANPROGRAM FÖR

STRANDENOMRÅDET

MORA

GODKÄNNANDEHANDLING

UPPDRAGSGIVARE
Kommunstyrelsen

STYRGRUPP
Samhällsbyggnadsgruppen (SBG)

POLITISK REFERENSGRUPP
Kommunstyrelsens presidium

PROJEKTGRUPP

Erika Svensson	Stadsbyggnadsförvaltningen
Håkan Persson	Stadsbyggnadsförvaltningen
Tommy Ek	Stadsbyggnadsförvaltningen
Caroline Smitmanis-Smids	Kommunledningskontoret
Mats Jansson	Tekniska förvaltningen
Michael Horn	Miljökontoret
Mats Rylander	Vasaloppet

Övriga medarbetare inom kommunen har deltagit när behov uppstått vid specifika sakfrågor inom arbetet med att ta fram planprogrammet.

Planprogrammet är framtaget av Erika Svensson på Stadsbyggnadsförvaltningen Mora Orsa.

Januari 2017

Erika Svensson
Planarkitekt

Håkan Persson
Planchef

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING

Vision 6
Syfte 6
Bakgrund 7
Plandata 7
Planprocessen 8

2. FÖRUTSÄTTNINGAR

Styrande dokument 10
Gällande planer 10
Tidigare förslag 10
Planering i omgivningen 11
Vasaloppet 11
Området idag 12
Kulturhistorisk beskrivning 13

3. ANALYS

Rumslig beskrivning 16
Analys 18
Sammanfattning 20

4. FÖRSLAG

Urban evenemangsplats 22
Trafik 26
Teknisk infrastruktur 27
Trygghet 29
Belysning 30

5. GENOMFÖRANDE OCH KONSEKVENSER

Genomförande 34
Konsekvenser 36
Referenser

1. INLEDNING

INLEDNING

VISION

På Strandenområdet möts besökaren av det aktiva Mora. Det är en plats som är vacker för alla och som knyter ihop staden och binder samman det gamla med det nya. Gestaltningen är samtida men hämtar även drag från den traditionella byggnadskulturen och harmoniserar med de intilliggande kulturhistoriska miljöerna.

SYFTE

Avsikten med planprogrammet är att utreda förutsättningarna för att skapa en attraktiv offentlig plats med hög rumslig flexibilitet som kan användas till olika aktiviteter och evenemang. Planprogrammet visar förslag på hur Strandenområdet kan utformas för att bli en länk mellan östra och västra Mora. Avsikten är att föreslå bebyggelsestruktur och karaktär, övergripande gestaltning av offentliga platser, kulturhistoriska värden och dagvattenhantering.

Planprogrammet ska ligga till grund för framtida detaljplaner och exploatering av området.

VISIONSBILD FÖR STRANDENOMRÅDET

BAKGRUND

Strandenområdet har en lång tradition av skolverksamhet. På den plats där Gustav Vasastatyn står låg tidigare Moras första skolbyggnad som invigdes år 1665. År 1850 byggdes en ny skolbyggnad som 1903 flyttades upp till Strandenområdet i samband med att statyn skulle invigas. 1940 byggdes Strandens skola och högstadieverksamhet bedrevs fram till år 2003 när skolan eldhärjades. Efter det har skolverksamhet förekommit sporadiskt. Alla byggnader på Strandenområdet utom Rosa huset, som används som ungdomskulturhus, var rivna år 2013. Detta har lämnat området som en stor öppen grusplan mitt i centrala Mora. År 2014 fick Vasaloppet möjlighet att ha sin mässverksamhet och skidhantering på området från att tidigare ha hållit till på Tingsnäs.

Strandenområdet har varit föremål för ett flertal utredningar sedan brandolyckan. Mer om detta tas upp under kapitlet *Förutsättningar*.

PLANDATA

Planområdet är beläget i centrala Mora strax öster om Mora kyrka och väster om Mora resecentrum. Ytan är cirka 5,7 hektar.

Området avgränsas av väg 45/Vasagatan/Strandgatan i söder, väg 70/Älvgatan i nordöst, Prostgatan och Fredsgatan avgränsar mot väster. Planområdet omfattar fastigheterna Stranden 2:2, 48:3, 49:4, 50:9, 51:2, 52:1, 52:2, 52:3 och 54:2. Markägare är Mora kommun, IFK Mora Idrottsallians, Mora församling, Vasaloppets marknads AB, Centrumkyrkan Mora och Setskog Eiendom AS. Väg 45 och väg 70 förvaltas av Trafikverket, övrig allmän plats förvaltas av Mora kommun.

Planområdets läge i Mora.

Planområdets avgränsning.

PLANPROCESSEN

Vad är ett planprogram?

Syftet med ett planprogram är att utreda lämplig markanvändning på en plats samt att översiktligt behandla frågor som rör bebyggelse, trafik, gestaltning och genomförande. Planprogrammet anger kommunens avsikter med platsen och utgör grund för kommande detaljplaner.

Programsamråd

Ett samråd hålls kring planprogrammet för att inhämta ytterligare kunskap och synpunkter. Under samrådstiden finns möjlighet för allmänheten, myndigheter och andra förvaltningar att komma med synpunkter.

Fortsatt arbete

När tiden för samråd är slut sammanställs de inkomna synpunkterna i en samrådsredogörelse och planprogrammet revideras eventuellt. Samrådsredogörelsen och planprogrammet ska godkännas av kommunstyrelsen. Planprogrammet ligger därefter till grund för kommande detaljplaner inom området.

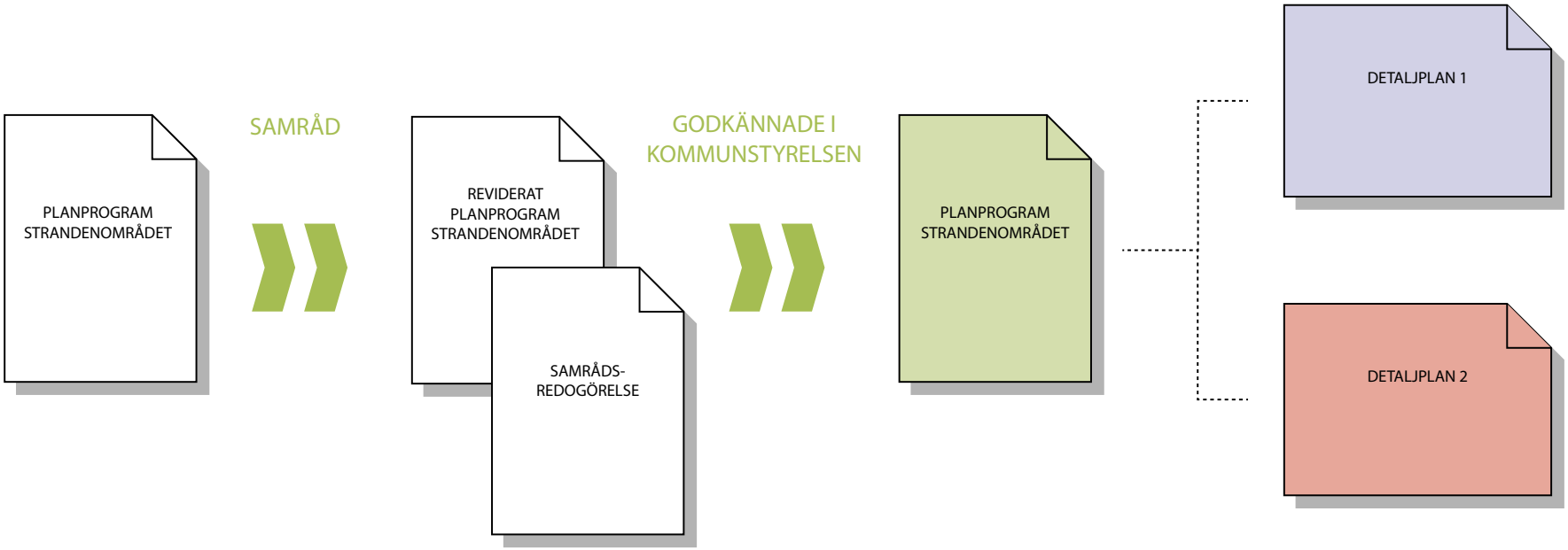

2. FÖRUTSÄTTNINGAR

FÖRUTSÄTTNINGAR

STYRANDE DOKUMENT

Målbild 2022 – Mora, regionstad för ett aktivt liv

Den övergripande visionen för Mora år 2022 är följande:
"Mora är år 2022 en levande stad med en tydlig profil och positiv utvecklingstrend. Staden är i takt med tiden och erbjuder möjligheter för människor att trivas, utvecklas och framför allt leva ett aktivt liv".

Politisk plattform 2015-2018

Den politiska plattformen *Ett växande Mora – för alla* betonar att Mora ska förknippas med ett aktivt liv som präglas av kultur, idrott och fritid. Rosa huset ska vara en öppen mötesplats för alla ungdomar. Det ska finnas fler spontanidrottsplatser och lekplatser i Mora.

Centrumutveckling Mora

Kommunstyrelsen antog år 2013 en centrumutvecklingsplan för centrala Mora. Planen är ett politiskt visionsdokument om hur de centrala delarna av tätorten ska utvecklas. Centrumutvecklingsplanen pekar ut Strandenområdet som en plats där besökaren möter centrum och det aktiva Mora. Det är en flexibel yta som kan användas för spontanlek/-idrott och evenemang.

Trafikstrategi

Mora kommun tog år 2013 tillsammans med Trafikverket fram en trafikstrategi för centrala Mora. Syftet är att Mora ska utvecklas med fokus på hållbart resande och öka tillgängligheten i Mora. Målet är att hitta en balans mellan olika trafikslag på systemnivå. När olika trafikslag ställs mot varandra ska gång- och cykeltrafiken prioriteras.

Energi- och klimatplan

Energi- och klimatplanen för åren 2011-2014 visar på vikten av omställningen till hållbara trafiksystem och betonar speciellt att gång- och cykelvägnäten ska byggas ut och utvecklas för att göra det mer bekvämt att välja dessa trafikslag.

Träbyggnadsstrategi

Under perioden 2010-2012 deltog Mora kommun i Trästad 2012. Syftet med projektet var att skapa en nationell arena för spridning av kunskap om industriellt och klimatanpassat byggande i trä.

Kommunen utvecklar därför en strategi för att stimulera en ökad användning av trä vid nybebyggelse. Ett av målen är att i högre grad nyttja planer, markanvisnings- och exploateringsavtal för att etablera samarbete med de byggherrar och entreprenörer som vill utveckla träbyggandet.

GÄLLANDE PLANER

I översiktsplanen för Mora kommun från år 2006 redovisas Strandenområdet som en del av Bs1A Stranden Östra. Markanvändningen som redovisas för området är centrumområde, ej handel. I översiktsplanen lyfts också att det pågår utredning om uppförande av en evenemangs-/sporthall.

Gällande detaljplaner för området är SP 161, DP 221, DP 235 och DP 249. SP 161 är den plan som utgör huvudparten av planområdet och regleringen i den är allmänt ändamål och 10 meters byggnadshöjd. I sträckningen från Strandenområdet ner mot målområdet gäller plan DP 249 och anger centrumändamål, kulturreservat och kontor. Platsen runt målområdet regleras av planerna DP 221 och DP 235. DP 221 utgör en del av platsbildningen av kvartersmark som är reglerad som museum och kontor. Resten av platsbildningen är reglerad som lokalgata, park och kulturreservat.

TIDIGARE FÖRSLAG

Under 2002 pågick arbetet med att ta fram ett planprogram för Strandenområdet. Planförslaget utgick från att en del av skolbyggnaderna skulle rivas och ge plats åt en ny allaktivitetshall som skulle kunna innehålla kulturhus och arkiv. Området skulle också kunna användas för föreningslivets lokalbehov, lokaler för ungdomsverksamhet, företagshotell, konferenslokaler och hörsal. Vasaloppet avsågs också inhysas på området. Förslaget var gestaltat med byggnader i parkmiljö som ”porten till centrala Mora”. Arbetet med planprogrammet lades ned när Strandens skola brann och det stod klart att ett större grepp som innefattade hela området behövde tas.

Under år 2009 pågick arkitekttävlingen Europan 10 som hade Strandenområdet som tävlingsområde och som resulterade i 34 förslag. Vinnaren var norska arkitektbyrån Lalaland med bidraget *Looking back, looking foward*, som föreslog bostadsbebyggelse på platsen. Redan när juryn utnämnde en vinnare stod det klart att det vinnande bidraget inte skulle komma att användas då det inte uppfyllde programkraven på fri siktlinje mot kyrkan och inte tog hänsyn till skidförvaring och busstransporter vid Vasaloppet.

PLANERING I OMGIVNINGEN

Genomfart Mora

Mora kommun driver tillsammans med Trafikverket ett projekt för förändringar av Moras genomfartsled. Projektet berör planområdet genom att en cirkulationsplats planeras i korsningen Älvgatan/Vasagatan och att en gång- och cykelpassage planeras under väg 70/45 mellan Strandenområdet och cykelstråket mot resecentrum.

Fördjupad översiktsplan för Mora tätort

Kommunen driver ett arbete med att ta fram en fördjupad översiktsplan för tätorten, med utgångspunkt i centrumutvecklingsplanen. Ett omfattande dialogarbete har gjorts inom ramen för den fördjupade översiktsplanen som kan användas även för arbetet med planprogrammet.

VASALOPPET

Vasaloppet har sin målgång i planområdets västra del och har sedan 2014 haft sitt mässområde på den tidigare skoltomten. Mässområdet har tidigare legat söder om järnvägen på Tingsnäs. Vid Vasaloppets olika evenemang rör sig många mellan målområdet och mässområdet. Evenemanget innebär också en omfattande busstrafik för att transportera evenemangsdeltagare, eftersom Strandens skolområde är navet för busslogistiken till duschning efter målgång.

Mora Samskola och Folkskolan med järnvägen i bakgrunden.

OMRÅDET IDAG

Riksintressen

Väg 45, väg 70 och järnvägen är riksintressen för kommunikation. Hela Mora omfattas av riksintressen för friluftslivet enligt miljöbalkens 3 och 4 kapitel.

Bebyggelse

Nordost om planområdet finns det bland annat ett område med småhus, Mora kommunhus och administrativa byggnader för Socialförvaltningen. I närheten av kommunhuset har även Mora Revisionsbyrå och Pizzeria och restaurang Torino sina lokaler. I närområdet runt målområdet ligger Vasaloppsmuseet och restaurang Vasagatan. Nordväst om planområdet består bebyggelsen främst av småhus samt en och annan mindre verksamhet. Söder om väg 45 finns det två äldre tegelhus med bostäder och blandade verksamheter, till exempel Dala Trafikskola Mora (se kartan på sidan 13).

Inom planområdet finns en blandad bebyggelse. Rosa huset ligger som ensam byggnad kvar på den äldre skoltomten, där resten av byggnaderna har rivits efter branden år 2003. Västerut mot målområdet ligger Centrumkyrkan, Prostgården och ett vandrarhem. I området runt Vasaloppsmålet ligger flera äldre kulturbyggnader samt Vasaloppets hus (se kartan på sidan 13).

Natur och vegetation

Älvstranden norr om planområdet är utpekad som nyckelbiotop eftersom det växer gamla tallar i området. Flera av tallarna bedöms vara från 1600-talet.

Längs väg 45 vid områdets södra del är vägkanten planterade med björkar. Björkarna omfattas av det generella biotopskyddet för alléer. I korsningen Fredsgatan/Vasagatan finns en lärk.

Trafiknät

Området omgärdas och domineras av trafikledernа väg 45 (Vasagatan/Strandgatan) och väg 70 (Älvgatan) som sträcker sig längs planområdets södra och norra delar. Inom området finns lokalgatorna Prostgatan, Björnramsgatan och delar av Fredsgatan.

Längs med de stora trafikledernа sträcker sig även huvudnätet för gång och cykel, som korsar biltrafik vid korsningen Älvgatan/Vasagatan.

Teknisk infrastruktur

Området är försörjt med el, dricks-, dag- och spillvatten, fjärrvärme och stadsnät.

Dagvattenavledningen från området ska ses över för att säkerställa att det befintliga dagvattennätet inte blir överbelastat. Förslagsvis åtgärdas detta genom en fördröjning av dagvattnet. Befintliga va-ledningar ska ses över i eventuell efterföljande detaljplanering.

Möjliga risker och störningar

Trafikledernа som omger planområdet är tungt trafikerade och det finns risk för buller och höga partikelhalter. Väg 45 och väg 70 är rekommenderade leder för farligt gods. På järnvägen/bangården kan det också förekomma transporter av farligt gods.

Det kan finnas förorenad mark i området runt Strandens skolområde, till exempel kan det handla om gammal asfalt eller rivningsmassor.

Fastighetsrättsliga frågor

Stora delar av området är planlagt för allmänt ändamål (A, i detaljplan).

Området som tidigare huserat Strandens skola.

LOKALISERINGSKARTA

KULTURHISTORISK BESKRIVNING

Moras kulturhistoriska byggnader bidrar med att skapa en förståelse för ortens historia och framväxt. De bidrar också till att skapa variation i den befintliga bebyggelsen om de kompletteras med nya byggnader och miljöer. I skriften Kulturmiljöer i Mora kommun, 1991, beskrivs och värderas de kulturhistoriska byggnaderna och delas in i fyra kategorier (här nedan kort sammanfattade):

- I a – Byggnader som har lagligt skydd, byggnadsminnen, byggnadsminnesmärken samt kyrkor (röd i kartan).
- I b – Byggnader av sådant värde att deras bevarande kan anses vara av riksintresse och kan likställas med kategori I a (orange i kartan).
- II – Byggnader av stort kulturhistorisk värde av såväl allmänt som lokalt intresse (gul i kartan).
- III – Byggnader av kulturhistoriskt värde (grön i kartan).

Inom planområdet återfinns två byggnader som har tagits upp i utredningen.

Inom planområdet finns två byggnader med tillhörande miljöer som är upptagna i utredningen *Kulturmiljöer i Mora kommun.*

Klockgropen med Vasaloppsmålet

Stranden 49:4 Klockgropen

Runt området som idag mest är känt som "Vasaloppsmålet" ligger Klockgropen som i utredningen är placerade i kategori II. Platsen har tidigare varit en betydelsefull målpunkt i Mora och var från början marknadsplatsen på orten. År 1863 uppfördes Moras första handelsbod på platsen. I samband med att en ny byggnad uppfördes år 1864 upptäcktes rester efter klockgjutningen. I byggnaden till vänster fanns senare Moras första telegraf. År 1858 uppfördes en skola på platsen, skolan flyttades till Strandenområdet när statyn över Gustav Vasa invigdes år 1903. I modern tid har en av de ursprungliga byggnaderna på platsen flyttats inom området för att skapa en rumslighet runt målområdet. Vasaloppets verksamhet runt målet innebär mycket slitage på ytorna runt Gustav Vasastatyn och byggnaderna. Vasagatan som idag är avstängd vid målområdet var tidigare huvudvägen in i Mora och löper igenom denna plats.

Området är i gällande detaljplan parkmark med kulturreservat som bestämmelse på själva bebyggelsen. Byggnaderna saknar dock rivningsförbud.

Prostgården som den ses från Fredsgatan.

Stranden 52:1 Prostgården

Prostgården ligger mellan målområdet och Strandenområdet. Gården uppfördes år 1695 i karolinsk stil med säteritak. På 1880-talet kompletterades huvudbyggnaden med en veranda och sedermera en balkong år 1967. Hela prostgården är mycket välbevarad och endast mindre förändringar har gjorts.

Området är kulturreservat i gällande detaljplan och har också en bevarande bestämmelse som långtgående reglerar hur byggnaderna ska skötas.

3. ANALYS

ANALYS

I det kommande kapitlet presenteras den analys som har gjorts över Strandenområdet och de resultat som kunnat urskiljas. Kapitlet inleds med en rumslig beskrivning av området.

RUMSLIG BESKRIVNING

I dagsläget kan gamla Strandens skolområde upplevas som otrygg på grund av att platsen till stor del känns öde och tom efter branden år 2003. Kommunkvarteret väster om området kan upplevas som en barriär mellan östra och västra Mora. Älvgatan/väg 70 och Vasagatan/Strandgatan/väg 45 omgärdar planområdet i norr och söder. Trafiklederna kan upplevas som barriärer för gående och cyklister. Området saknar koppling till resten av Mora. Tallbeståndet norr om planområdet mellan Dalälven och Älvgatan är rumsbildande. Älven utgör en visuell gräns i det större landskapsrum som älven bildar. Söder om Strandgatan sträcker Dalabanan ut sig i ett tomt bangårdsområde och kan upplevas hårt och öde.

Planområdet omgärdas av flera betydelsefulla gång- och cykelvägar som används flitigt men få korsar området. Norr om området löper gång- och cykelvägen mellan Noret/Mora Gymnasium och Öna. Söder om Strandenområdet löper gång- och cykelvägen från Morkarlby och centrala Mora mot Noret/Mora gymnasium. Gång- och cykelvägen söder om planområdet korsar Älvgatan/väg 70 och Vasagatan/Strandgatan/väg 45 på flera ställen. Inom Strandenområdet finns inga synbara stråk, området är stort och öppet men passerande väljer till synes att inte röra sig på området och underlaget försvårar för den som har viljan.

Rosa huset är ett landmärke för Strandenområdet då det för tillfället står ensamt på området. Förutom Rosa huset utgör kyrkan, vars torn tydligt syns från planområdet och Mora resecentrum två landmärken och målpunkter. Trots att planområdet ligger centralt i Mora och omgärdas av flera betydelsefulla stråk upplevs området inte som en nod eller en målpunkt för andra personer än de som har ett ärende till Rosa huset.

Förberdelserna av mässområdet inför Vasaloppets vintervecka pågår.

I samband med Vasaloppets vintervecka, i slutet av februari och början av mars är Vasaloppet en flitig användare av Strandenområdet. Avgränsningen i planprogrammet omfattar bland annat mål- och mässområdet. Det gamla skolområdet förvandlas då från att vara en ganska tom och otrevlig plats till att vara händelsernas centrum. Den annars ganska tomma gården framför Rosa huset bebyggs med ett mässtält som tar i stort sett hela gården i anspråk.

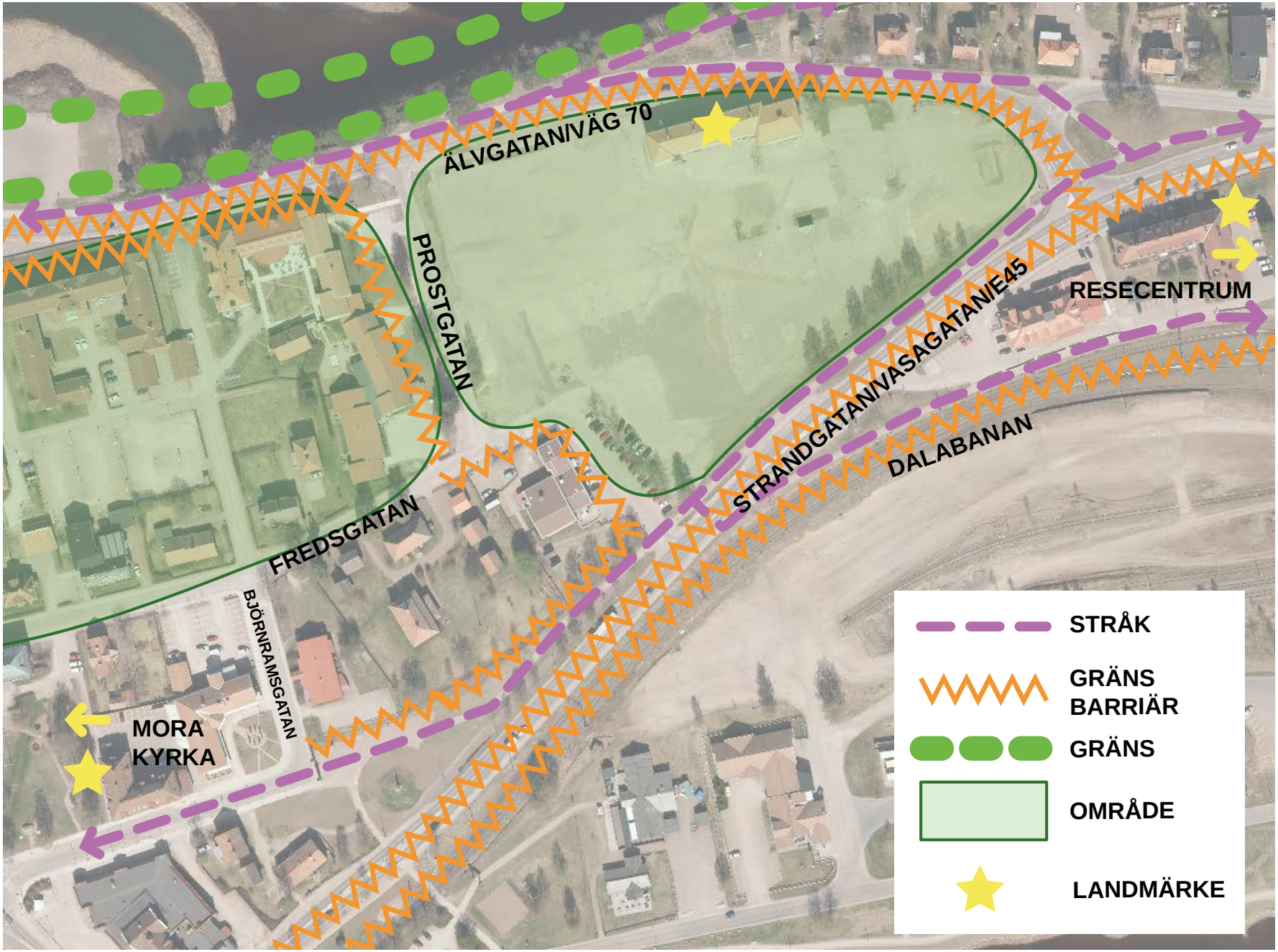

Analys av de rumsliga förhållandena för området.

ANALYS

Inledningsvis har Vasaloppet som aktör en ganska avgörande betydelse för gestaltningen av Strandenområdet. Under Vasaloppets vintervecka används området runt Gustav Vasastatyn som målområde och är en målpunkt för tusentals skidåkare som åkt skidor från Sälen till Mora. Gården framför Rosa huset används då som mässområde och skidavställningsplats för skidåkarna. I Mora finns det ingen annan öppen yta, som även är centralt belägen, som kan användas för Vasaloppsarrangemang. Under Vasaloppets vintervecka bebyggs större delen av den gamla skoltomten av stora mässtält vilket försvårar för eventuell fast bebyggelse, till exempel bostäder.

En annan anledning till att Vasaloppet använder Strandenområdet som målområde och mässområde är att platsen är historiskt förknippad med Vasaloppsmålet. Planområdet ligger i direkt anknytning till det som kallas för "kulturstråket" med målpunkter som kyrkan, klockstapeln och målområdet.

I samband med arkitekttävlingen Europan 10, år 2009 föreslog arkitektbyrån Lalaland bostadsbebyggelse på den gamla skoltomten. En av anledningarna till att det vinnande bidraget ”Looking back, looking forward” slutligen inte kunde genomföras var bland annat på grund av att det inte tog hänsyn till skidförvaring och busstransporter vid Vasaloppet. En permanent bebyggelse på den gamla skoltomten omöjliggjorde målgången för skidåkarna i samband med Vasaloppet.

För att ändå komplettera Rosa huset med bebyggelse skulle ett alternativ kunna vara att föreslå bebyggelse med möjlighet för kulturevenemang och kongresser. Medborgarundersökningar har i flera år påtalat frånvaron av en scen i Mora främst för teater men även övrig scenkonst. Ytterligare ett behov är ett ändamålsenligt och ståndsmässigt auditorium för konferenser, föreläsningar och kongresser. Detta skulle både kulturen, företagen och föreningarna kunna gynnas av. En ny kultur- och kongressbyggnad ska kunna kompettera Rosa husets verksamheter och skapa en entré in till Mora tätort. En förutsättning för att både Vasaloppet och Rosa huset ska kunna använda torget framför Rosa huset är att gården inte bebyggs. Placeringen av en eventuell ny kulturbyggnad på gamla skoltomten begränsas på grund av hur Vasaloppets mässtält placeras.

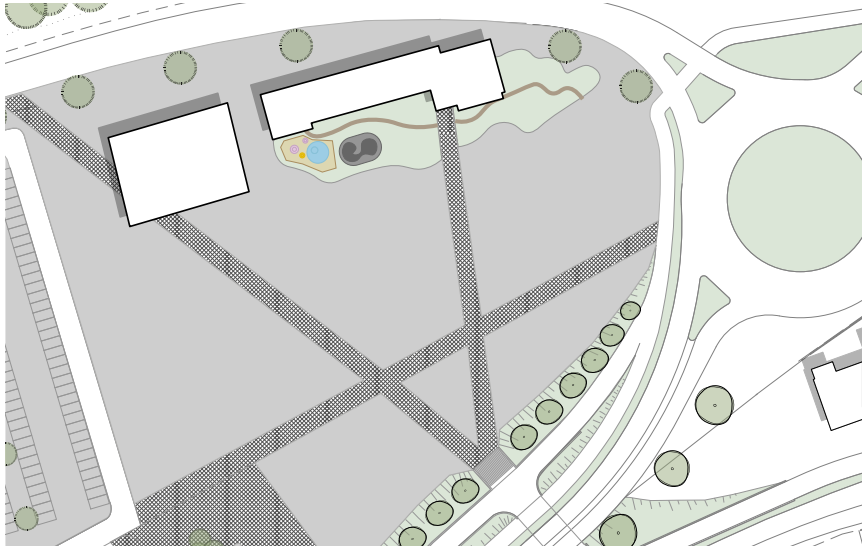

Placering av kulturbyggnad väster om Rosa huset i samband med Vasaloppet. Den stora vita byggnaden i bilden föreställer Vasaloppets mässtält.

Mässtältets storlek bygger på de mått som framkommit tidigare i diskussionen med Vasaloppet.

En möjlig placering av en ny kulturbyggnad skulle kunna vara väster om Rosa huset i korsningen Älvgatan/Prostgatan. I dagsläget används området bland annat till skidinlämningen och busstranporsterna när skidåkarna bussas från mässområdet till Prästholmen och Mora gymnasium. Om en ny byggnad placeras i direkt anknytning till Rosa huset längs med Älvgatan/väg 70 skulle det skapa en vägkorridor mellan älven och bebyggelsen på Strandenområdet. En kulturbyggnad väster om Rosa huset riskerar dessutom att bilda en ny barriär mellan Älvgatan och Vasagatan, vilket gör att det första förslaget inte är lämpligt.

Det andra alternativet är att placera en ny kulturbyggnad öster om Rosa huset med långsidan mot korsningen Älvgatan/Vasagatan/Strandgatan. Genom att placera en ny byggnad längst österut i planområdet i direkt anknytning till Älvgatan/Vasagatan/Strandgatan skapas en tydlig rumsbildning mellan Rosa huset och den eventuella kulturbyggnaden. Att byggnaden hamnar i vinkel till Rosa huset är en fördel eftersom det då naturligt bildas en gård som båda byggnaderna kan använda och dra nytta av.

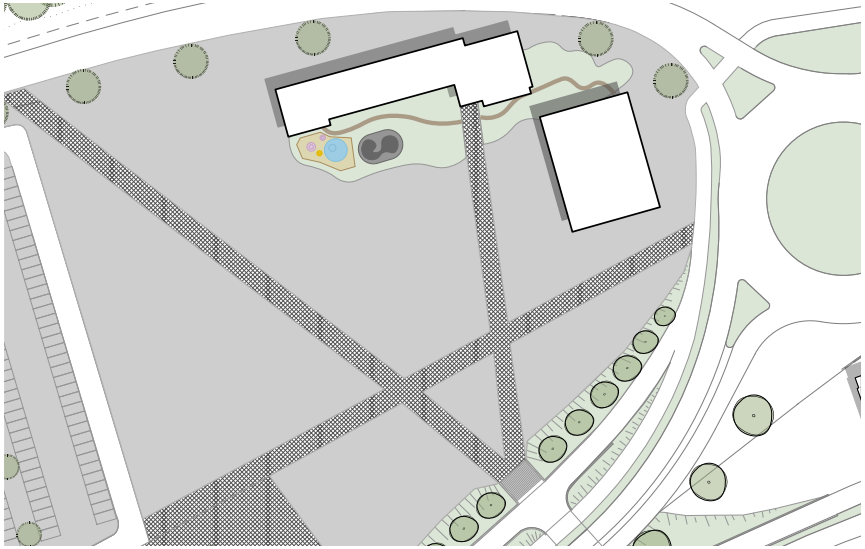

Placering av kulturbyggnad öster om Rosa huset i samband med Vasaloppet. Den stora vita byggnaden i bilden föreställer Vasaloppets mässtält då det är på dockat det nya kulturhuset. I bilden är mässtältet spegelvänt.
Mässtältets storlek bygger på de mått som frankommit tidigare i diskussionen med Vasaloppet.

En ny kulturbyggnad öster om Rosa huset skulle kunna göra att det bildas en plats där det nu är en tom plan.

Om den nya kulturbyggnaden placeras öster om Rosa huset kan det skapa möjligheter för en ny mer mobil tältanordning i samband med Vasaloppet som går att docka fast vid byggnaden. En mobil och dockningsbar tältanordning skulle kunna spara både tid och pengar för Vasaloppet som aktörer då det antagligen skulle gå snabbare att förbereda mässområdet.

Genom att föreslå en ny kulturbyggnad öster om Rosa huset skulle det kunna skapa en visuell mur mot korsningen Älvgatan/Vasagatan/Strandgatan. En lösning för att förebygga eventuella barriärer är att huset förses med glasfasader, vilket skulle skapa ett luftigare och mindre stängt intryck. En ny kulturbyggnad skulle kunna fungera som ett nytt landmärke för Mora.

Genom att ge stråken och torget olika utformning delas området visuellt och nya mötesplatser kan på så sätt skapas. I dag kan den gamla skoltomten upplevas som otrygg. Genom att ge platsen ett tydligt användningsområde med upplysta gång- och cykelstråk skulle det kunna förstärka känslan av trygghet.

Den gamla skoltomten skulle då få en förstärkt rumslighet både dag- och kvällstid. Idag kan den gamla skoltomten upplevas som otrygg och i viss mån även svåranvänd. Detta skulle också kunna bero på att området ligger i direkt anknytning till både väg 70 och väg 45.

Genom att dra biltrafiken via Vasagatan/Strandgatan/väg 70, Älvgatan/väg 45, Prostgatan och Fredsgatan skulle gång- och cykeltrafiken bli prioriterad på den gamla skoltomten. En torgyta med plats för större evenemang skulle då skapas.

Tillgängligheten till Strandenområdet för gång- och cykeltrafikanter skulle också kunna öka om cykelvägen norr och söder om bangården anslöts till varandra, till exempel genom en gång- och cykeltunnel under Vasagatan/Strandgatan. En gång- och cykeltunnel skulle kunna öka tillgängligheten till Strandenområdet samtidigt som det skulle kunna öka trygghetskänslan. För att öka trygghetskänslan på området krävs det att stråken och torget blir belysta.

Området omgärdas av tungt trafikerade trafikleder.

SAMMANFATTNING

Analysens slutsats är att den gamla skoltomten bör förbli obebyggd för att ge plats åt Vasaloppets mässområde eller andra evenemang. Den främsta anledningen till varför gården bör förbli obebyggd är att det inte finns några alternativa platser i Mora tätort där Vasaloppet kan ha sitt mässområde. En annan anledning är närheten till målområdet, vilket gör att skidåkarna och vasaloppsbesökarna inte behöver röra sig över några större områden i Mora.

Genom att gården utformas med hårdgjorda ytor och mobila möbler och armaturer kan den användas både i samband med större evenemang och dagligen som torg. Detta gör att gården får ett bredare användningsområde utan att tappa funktionen som mässområde i samband med Vasaloppets vintervecka.

En slutsats är att en kulturbyggnad öster om Rosa huset är att föredra. Den nya kulturbyggnaden kan då få funktionen som skyltfönster till Mora från öster. För att undvika att byggnaden tillsammans med Rosa huset istället bildar en visuell mur mot Mora kan den nya kulturbyggnaden förses med glasfasader, vilket skulle kunna skapa ett luftigare och samtida intryck. Det är viktigt att den nya kulturbyggnaden gestaltas på ett sätt som gör att den inte konkurrerar med Mora kyrka.

För att öka tillgängligheten till Strandenområdet föreslås en gång- och cykeltunnel under Vasagatan/Strandgatan som ansluter till området via befintlig och föreslagen cykelväg längs med planområdet.

4. FÖRSLAG

Schouwburgplein, Rotterdam. Exempel på en stor urban evenemangsplats med flexibel belysning som går att hissa undan vid evenemang.

Entrétorget kan innehålla olika aktiviteter och möblemang. Till exempel fontän som är lämplig för barn.

FÖRSLAG

URBAN EVENEMANGSPLATS

Strandenområdet föreslås bli en aktiv plats där besökarna möter Mora. En av strategierna för att uppnå visionen för Strandenområdet kan finnas i flexibiliteten och tillgängligheten i och till planområdet. Strandenområdet ligger centralt i Mora på gångavstånd från centrum samt resecentrum och nås enkelt med både cykel och bil. Platsen som tidigare utgjorde skoltomten förelås få en modern torgutformning som enkelt går att ställa om mellan olika former av evenemang, exempelvis Vasaloppsmässa eller cirkus. Till vardags, när inga evenemang pågår, fungerar området som ett torg med möjligheter till spontanidrott och lek.

I planområdets östra del föreslås en byggrätt för kulturändamål som går att dockas med tältanordningar vid större evenemang. Platsen går att använda vid större kulturevenemang även om byggnaden inte uppförs.

Flexibel torgyta

Stommen i förslaget är att området omvandlas till ett torg avsett för olika evenemang. Torget utformas enkelt med mobila möbler och armaturer. För att skapa rumslighet ramas området in med träd. Längs Strandgatan/Vasagatan föreslås lindar, eller andra större träd och längs Älvgatan föreslås tall som anknyter till det äldre tallbeståndet utmed älvstranden. Eventuella stängselbehov står respektive evenemang för.

Betydelsefulla stråk passerar genom Strandenområdet, till och från områdets entréer. Rörelsestråken får en annan utformning, genom olika material, än övriga hårdgjorda ytor och delar upp området visuellt. De tydliggör även hur besökarna bör röra sig på området när inga evenemang pågår.

I planområdets sydvästra del föreslås en mindre mer bearbetad torgyta som kan användas som entré vid större evenemang. Torgytan nås enkelt från målområdet, Fredsgatan eller från gång- och cykelstråken från och till resecentrum. Förslagsvis kan ytan möbleras med mobila sittmöbler, installationer och lekanordningar.

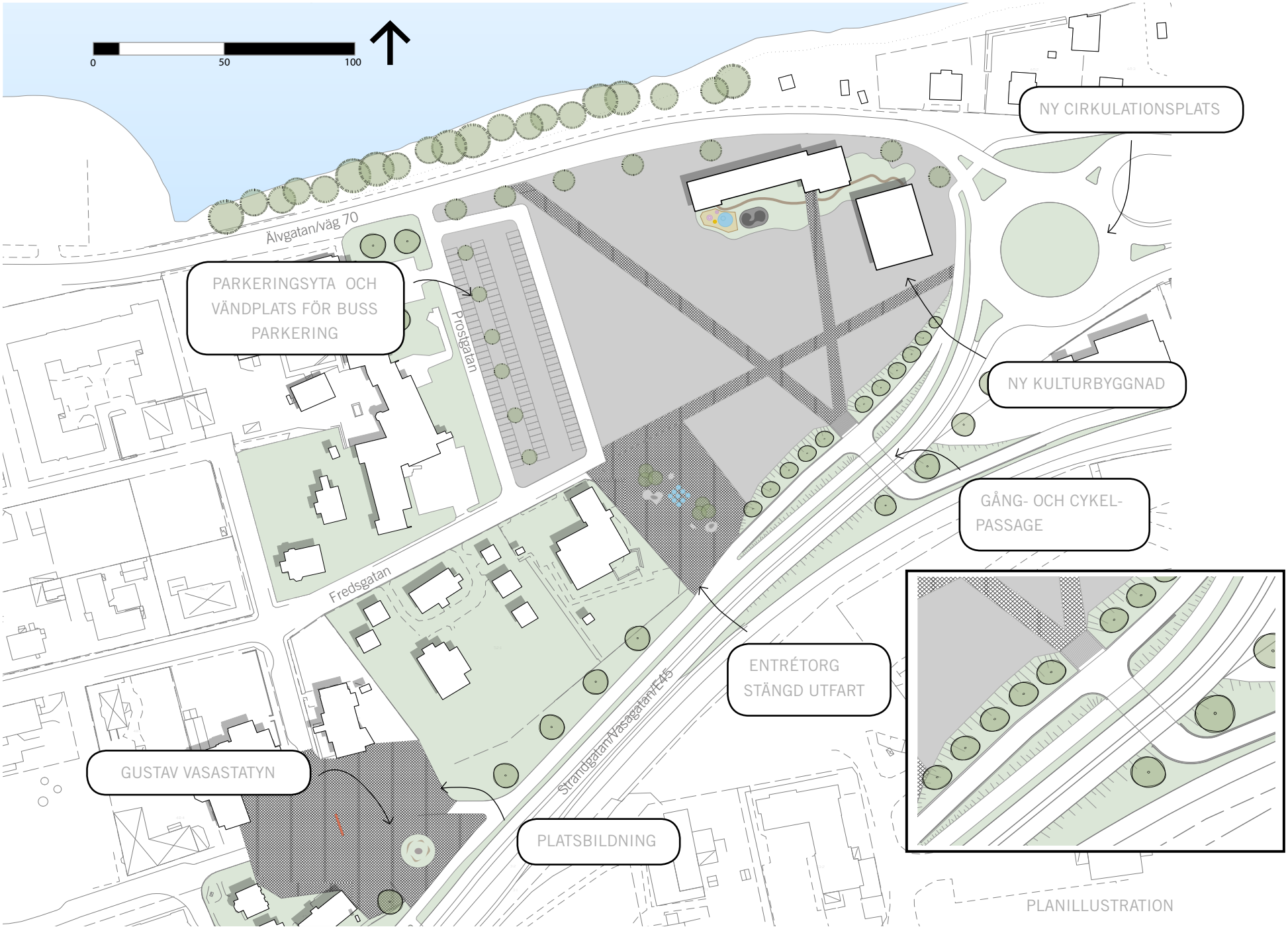

PLANILLUSTRATION

Rosa huset

Rosa husets verksamhet är betydelsefull för att området ska vara livfullt under hela året. I förslaget föreslås att gården framför Rosa huset får en tydligare koppling både till byggnaden men också österut. Gården ska knytas ihop med en framtida kulturbyggnad. På så vis frigörs yta för större evenemang. På gården kan till exempel anläggningar för konserter, dans (läs tillfällig dansbana), streetsport, streetart, uteserveringar med mera. Gården ska utformas med till exempel gräs, grus och trädäck, så att den bryter mot de hårdgjorda ytorna på torget, exempelvis marksten.

Kulturbyggnad

I den östra delen av Strandenområdet föreslås en kulturbyggnad som en ny karaktärsbyggnad med ett samtida uttryck för Mora. Byggnaden ska fungera som ett skyltfönster till Mora från öster och delar siktlinje med Mora kyrka.

Den nya kulturbyggnaden ska kunna fungera som komplement till Rosa huset. Verksamheter i den nya byggnaden kan till exempel var en eller flera scener med bekväma sittplatser. Vid den större scenen skulle sittplatserna förslagsvis kunna vara av gradängtyp, det vill säga sittplatser som går att skjuta undan längst bak i lokalen. Golvytan kan då användas till dans eller annat. För att kunna ta emot större produktioner bör scenen vara bred med god takhöjd. Ett större scenrum skulle med fördel kunna vara utformat så att rummet kan delas av. Byggnaden kan användas även vid andra typer av ungdomsevenemang, till exempel LAN.

Byggnaden föreslås också kunna användas som auditorium för exempelvis konferenser, föreläsningar och konferenser. Kulturbyggnaden bör därför rymma en hörsal som rymmer minst 150 deltagare.

Byggnaden bör utformas så att den blir dockningsbar med tält som används vid evenemang. Behovet av kök och dusch kan då tillgodoses i byggnaden och behovet av friliggande tält minskar.

Arkitektonisk utformning

Den nya kulturbyggnaden ska vara av hög arkitektonisk kvalitet och spegla Moras lokala bebyggelsetradition i en samtida tappning. Moras utveckling vilar till stor del på skogen och metallbearbetningen varför trä och metall bör vara dominerande byggnadsmaterial. Gamla strandens skolområde och den nya kulturbyggnaden ska fungera som en signaturbyggnad för Mora.

Vasaloppsmålet

Området runt målområdet föreslås få en enhetligare utformning för att skapa en tydligare platsbildning. Platsen ska tåla det slitage som Vasaloppets olika evenemang innebär. Området är en betydelsefull turistattraktion för Mora med både målområdet och Gustav Vasastatyn. Vasagatan var på denna punkt tidigare infart till Mora, vilket lyfts fram genom att en siktlinje öppnas upp från Vasagatan/Strandgatan in mot Vasagatan. Gustav Vasastatyn är en betydelsefull del i den nya utformningen. Sittplatser kan anordnas runt kullen.

Kulturhuset ”Spira” i Jönköping av Wingårdh arkitekter är ett exempel på ett kulturhus med en samtida arkitektur.

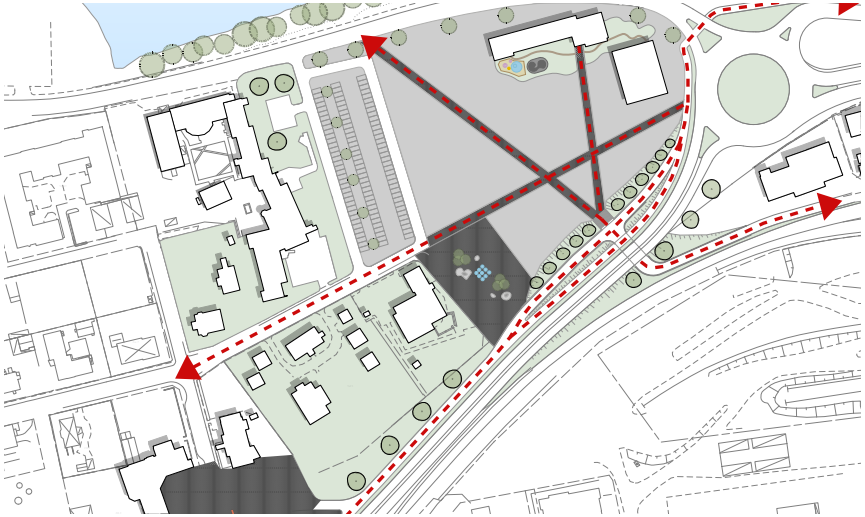

Kopplingar

Området fungerar som en länk mellan östra och västra Mora, vilka idag kan upplevas ligga långt ifrån varandra. Eftersom området fungerar som en länk är det viktigt att det kopplas ihop till övriga staden.

Den gamla skoltomtens storlek gör att korsande kopplingar behöver stärkas för att gående och cyklister ska kunna passera igenom området på ett tryggt sätt.

Semcons huvudkontor i Göteborg var vinnare av Rödfärgspriset år 2016 och är ett bra exempel på samtida arkitektonisk utformning där den faluröda färgen står i fokus under en yttre glasfasad.

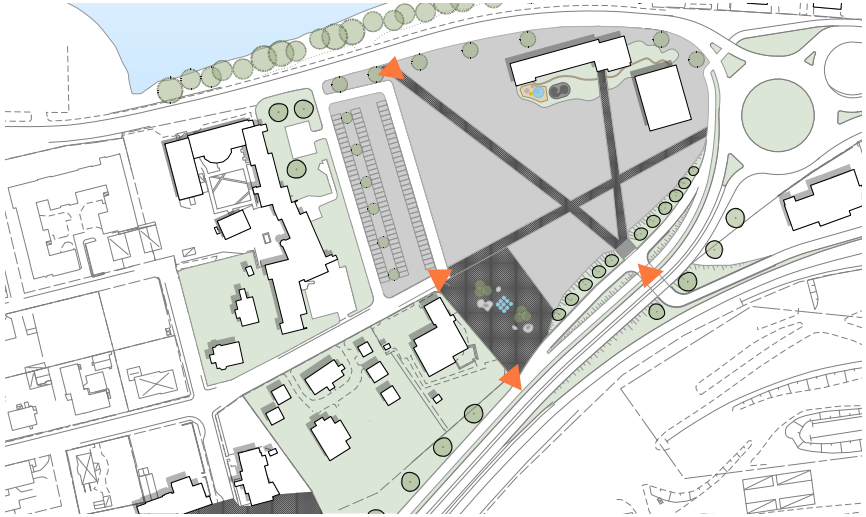

Entréer

I förslaget föreslås flera nya entréer till Strandenområdet. I planområdets södra del intill Centrumkyrkan föreslås en ny entré för gående. I den södra delen föreslås en ny gång- och cykelpassage under Vasagatan/väg 45 som ansluter till området dels via en entrétrappa och via ramper som tar besökarna från resecentrum till evenemangsytan framför Rosa huset. Utöver dessa passager kan området också nås via Fredsgatan, Prostgatan, Björnramsgatan och områdets nordöstra del.

Planområdet omgärdas av Älvgatan/väg 70 i norr och Vasagatan/Strandgatan/väg 45 i söder. Områdets placering innebär att antalet bilburna besökare är högt, exempelvis på grund av hämtning och lämning av barn till Rosa huset. I förslaget föreslås en ny entré till området från Älvgatan via Prostgatan, för att underlätta hämtning och lämning av barn men även för busstrafik i samband med evenemang som Vasaloppet. I samband med Vasaloppet kommer framkomligheten med bil till området vara begränsad.

Längs med Älvgatan/väg 70 norr om planområdet föreslås den befintliga bussfickan tas bort. Det kommer inte heller vara möjligt för biltrafikanter att köra in på området för att nå Rosa husets entré.

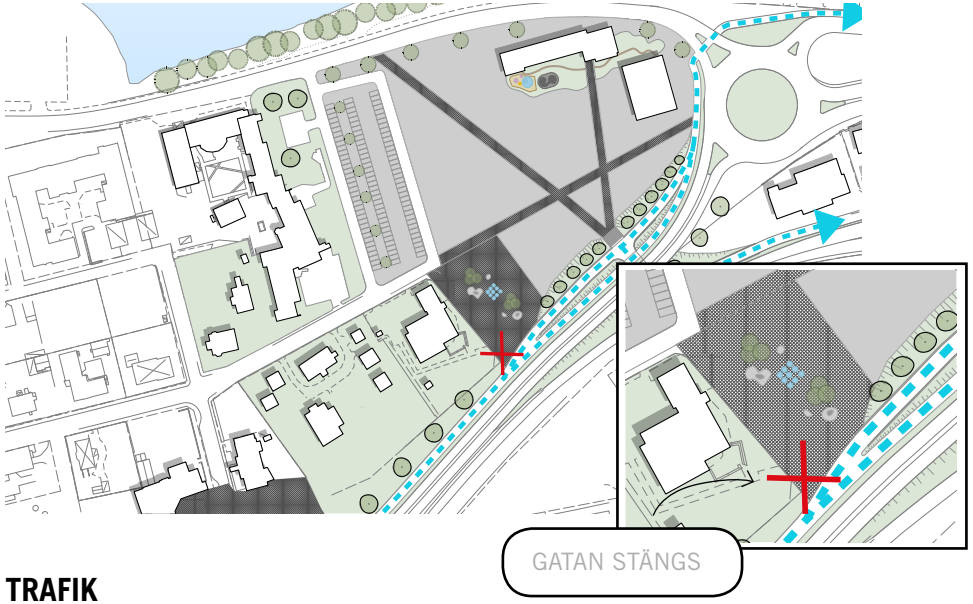

Siktstråk

Området utformas så att siktlinjerna österifrån mot Mora kyrka bevaras. En ny siktlinje skapas mellan den föreslagna cirkulationsplatsen och Mora kyrka för att skapa en länk mellan östra och västra Mora. För trafikanter som kommer österifrån längs väg 45, skapas en siktlinje mot målområdet för att markera det som historiskt varit infarten till Mora.

En siktlinje från älven mot Siljan skapas via parkeringsytan längs med Strandens skolområde, i anknytning till Prostgatan.

TRAFIK

Mora har en genomfartstrafik som tidvis kan vara intensiv för en ort i Moras storlek. Huvudleder passerar på båda sidorna om planområdet.

Gång- och cykelport

I den södra delen av planområdet vid väg 45 föreslås en tunnel för gång- och cykeltrafik. En gång- och cykeltunnel skapar ett säkert stråk för oskyddade trafikanter mellan Mora centrum och resecentrum. Den befintliga cykelbanan i planområdets södra del grävs ner för att anslutas till den föreslagna tunneln. I anslutning till tunneln föreslås en trappa som är tänkt att fungera som entré till planområdet från resecentrum.

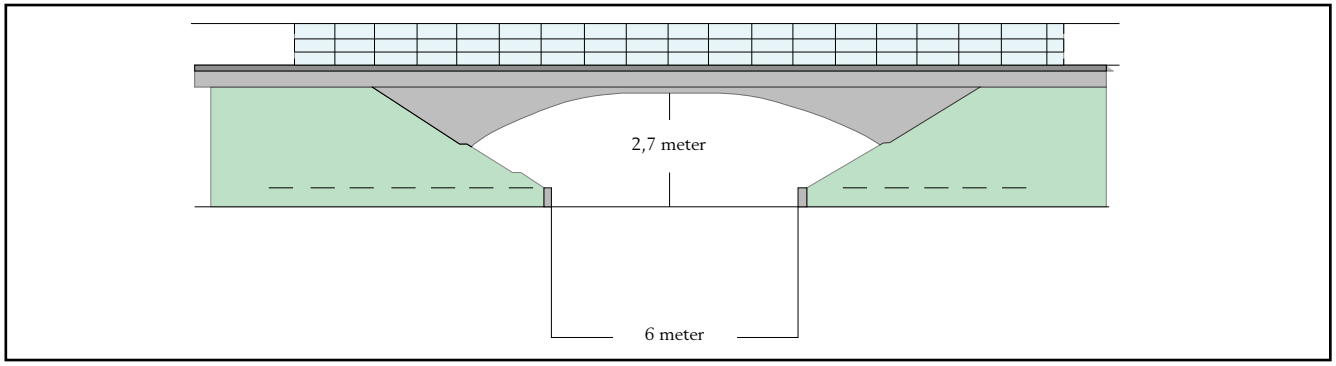

Sektion 1. Gång- och cykeltunnel under Vasagatan.

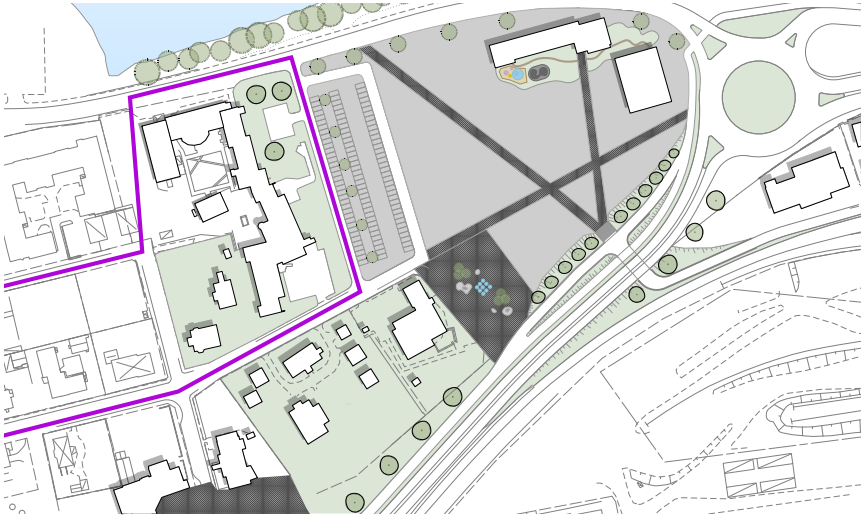

Evenemangstrafik

Under Vasaloppet är evenemangstrafiken till området intensiv. Den största trafiktoppen är när vasaloppsdeltagarna bussas till Mora gymnasium och Prästholmen för dusch.

På sikt föreslås att duschmöjligheterna helt ska flyttas till Prästholmen. Busstrafiken föreslås göra en vänstersväng parallellt ut med Älvgatan/väg 70 via Fredsgatan/Prostgatan för att sedan svänga in direkt väster om Socialförvaltningenskontor och vidare via Björnramsgatan till Prästholmen. Överkörningsbara trottoarer föreslås längs Fredsgatan fram till Björnramsgatan för att underlätta trafiken till och från området. För att undvika att gatan upplevs som ett asfaltshav kan trottoarerna till exempel markeras med kantsten. Detta gör att hela gatubredden kan användas i samband med evenemang.

Under en övergångsperiod kommer duschutrymmena på Mora gymnasium behöva användas för att underlätta vid evenemang som exempelvis Vasaloppet. Busstrafiken kommer då att anvisas över Rosa husets gård för att släppas på i anslutning till den föreslagna cirkulationsplatsen.

Gatustruktur

Prostgatans befintliga sträckning föreslås behållas. Fredsgatan blir en del av entrétorget och ska fungera som gångfartsområde vid Centrumkyrkan, vilket innebär att Fredsgatans anslutning till väg 45 stängs.

Cirkulation

En cirkulation föreslås i korsningen Älvgatan och Vasagatan/Strandgatan. Cirkulationsplatsen är en del av den föreslagna ombyggnaden av Moras genomfartsled och arbetet bedrivs parallellt i ett samarbete mellan Trafikverket och Mora kommun.

Parkering

Fredsgatans/Prostgatans befintliga sträckning behålls och parkeringsytan föreslås kunna användas för att underlätta för busstrafiken i samband med större evenemang, till exempel Vasaloppet. Då stängs parkeringsplatsen av för allmänheten som anvisas till andra parkeringsytor i Mora. När inga evenemang pågår ska vändplatsen kunna fungera som parkering för omkringliggande boende och verksamheter, till exempel Socialförvaltningen, Rosa huset och Centrumkyrkan.

Vid större evenemang kommer parkeringarna vid Tingsnäs och Bastubacksbron också användas för att kunna tillgodose parkeringsbehovet.

TEKNISK INFRASTRUKTUR

Dagvatten

Stora delar av planområdet föreslås hårdgöras. Detta innebär att de grusytor som idag möjliggör viss infiltration för dagvattnet kommer att släppa igenom mindre vatten. För att underlätta dagvattenhanteringen kan planområdet utrustas med till exempel ytvattensrännor eller liknande. Planområdet föreslås också anslutas till någon form av vattenreningssystem. Området förselås också anslutas till befintligt dagvattensystem.

Ledningar

Planområdet har tillgång till både el, vatten- och avlopp (va) och fjärrvärme. Området bör förses med ytterligare ledningar för el, va, fjärrvärme och bredband för att kunna fungera som flexibel evenemangsplats.

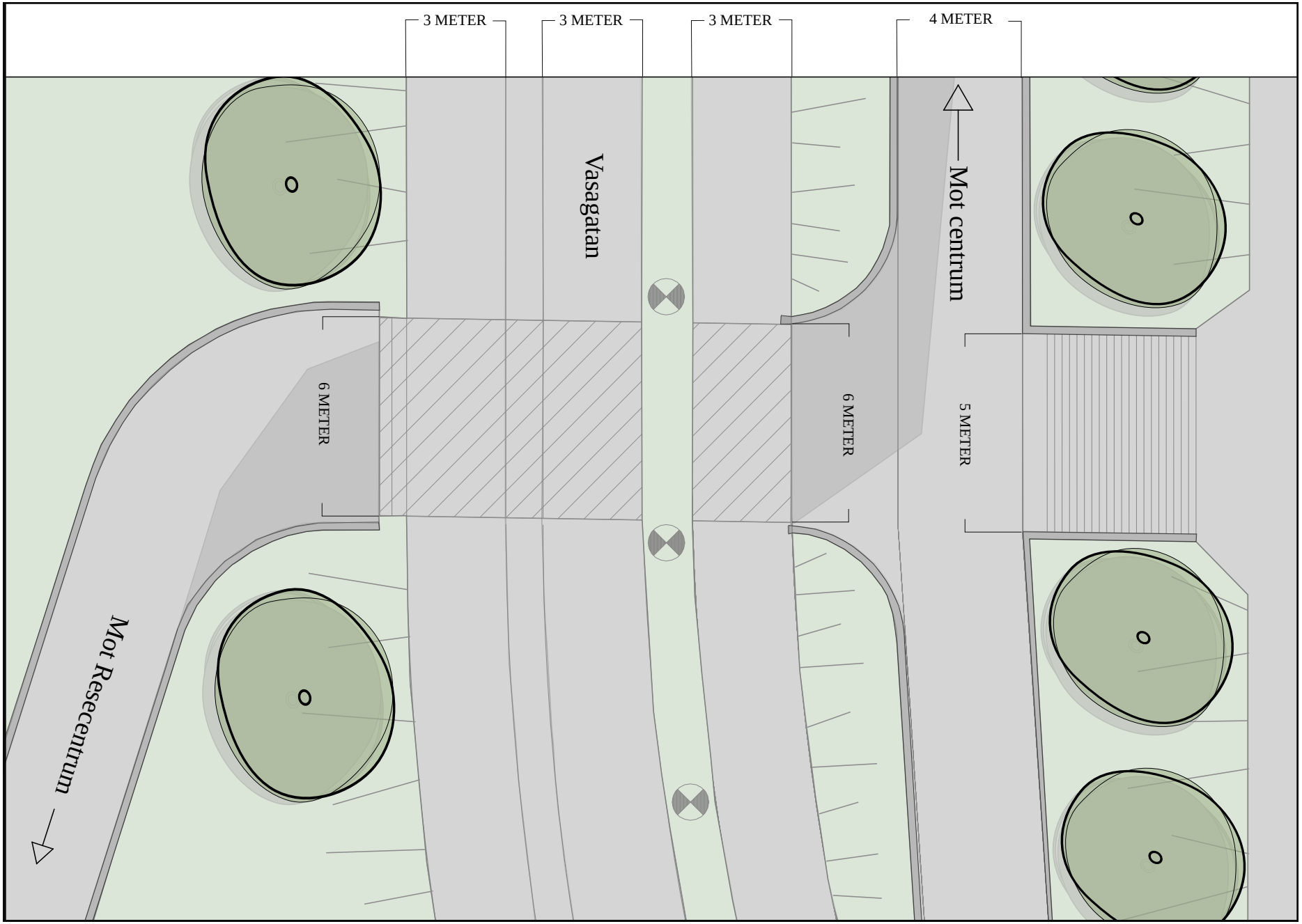

Sektion 2. Ovanifrån vy över Vasagatan och anslutande gång- och cykelvägar.

Exempel på trygg gångtunnel i Norra Backa, Borlänge.

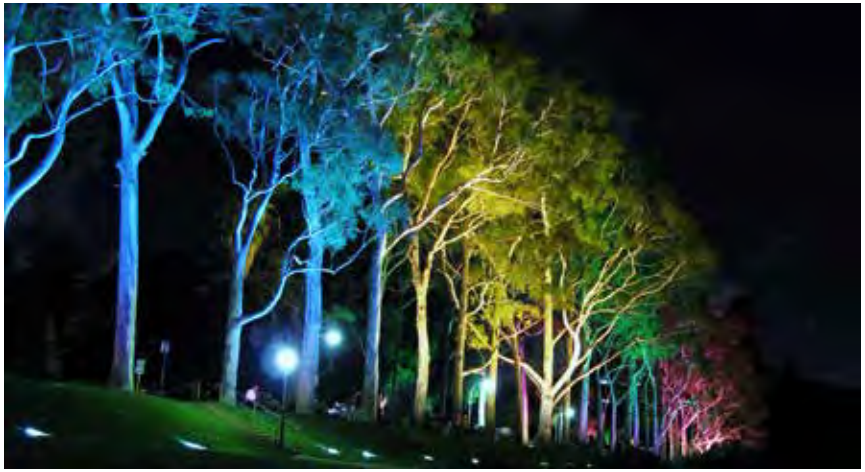

Exempel på hur de inramande träden kan belysas. King's Park, Perth

TRYGGHET

Strandenområdet ligger mellan östra och västra Mora vilket gör att området dagligen är en hårt trafikerad passage för bil-, gång- och cykeltrafikanter. Älvgatan/väg 70 och Vasagatan/Strandgatan/väg 45 är de enda passagerna mellan östra och västra Mora vilket innebär att antalet dagligen passerande trafikanter är högt. Strandenområdet föreslås utformas som ett evenemangsområde med inslag av parkmiljö för att främja trygghet och säkerhet för passerande gång- och cykeltrafikanter.

För att främja trygghet och säkerhet ska gång- och cykelstråken längs med planområdet vara välupplysta och ha bra siktlinjer. Gång- och cykeltunneln under väg 45 bör vara utformad på ett sätt som gör att trafikanterna känner sig trygga på platsen. Detsamma gäller för gång- och cykelvägen som löper längs med områdets södra sida och som ansluter till tunneln. Slänten mellan planområdet och gång- och cykelvägen ska vara grön men underlätta för passage (se sektion 1 på sidan 26). Gångvägen ska vara upplyst och sikten mot tunneln ska vara god för att förstärka känslan av trygghet.

Bristen på belysning bidrar idag till att planområdet kan upplevas som en barriär för passerande trafikanter. Det är viktigt att integrera ljussättningen i planeringen av ett område som Strandenområdet, eftersom området ska upplevas som tryggt både dag och natt. Förslagsvis kan området förses med markbelysning längs gångstråken. Belysningen kan då täckas över vid större evenemang, till exempel Vasaloppet. Markbelysningen skulle kunna bidra till att barriäreffekten minskar samtidigt som det skapar en visuell effekt kvälls- och vintertid. En rätt utformad ljusättning kan bidra till att vi upplever en större trygghet.

Förslagvis kan också träden, entrétorget och bebyggelsen belysas för att öka trygghetskänslan och skapa rumslighet även kvällstid.

BELYSNING

Belysningen av Strandenområdet är ett steg i arbetet med att skapa social hållbarhet i Mora. Social hållbarhet handlar i det här fallet om att den byggda miljön ska verka för att stimulera socialt deltagande. I planprogrammet för Strandenområdet är gång-, cykel- och linjetrafik prioriterade för att underlätta för den dagliga trafiken och för evenemangstrafik i samband med exempelvis Vasaloppet.

Ur fotgängarens perspektiv är det viktigt att synas och att själv kunna överskåda omgivningen. Gående rör sig ofta långsammare än andra trafikslag och skapar sig en bild av omgivningen genom associationer och sinnesintryck. Då är behovet av en ljussättning som modellerar miljön genom ljus och skuggor, stor. För biltrafikanter handlar det snarare om snabba reaktioner. I höga hastigheter hinner inte bilisten uppfatta finstämda variationer i ljussättningen. Istället står trafiksäkerhet i fokus för hur gator bör ljussättas (Alingsås kommun, 2004).

I planprogrammet föreslås ett flertal olika ljussättningar för att skapa social hållbarhet och trygghet på Strandenområdet. Ljussättningen av ett område handlar om att vi som trafikanter ska kunna ta till oss ett område och känna oss hemma i det. En ljussättning som överenstämmer med våra mänskliga propotioner och som underordnar sig bebyggelsen upplevs ofta som harmonisk. I allmänhet bör även ljussättningen följa och poängtera stadsrummets rytm, vilket kan göras genom att betydelsefulla gång- och cykelstråk ljussätts.

Stråk där biltrafik tillåts men gång- och cykeltrafik är prioriterad

Längs Fredsgatan/Prostgatan där bil- och evenemangstrafik är tillåten men gång- och cykeltrafik är prioriterad, bör belysningsstyrkan vara måttlig och ljuskällan ha en god färgåtergivning. Ljuskällorna bör vara placerade på en höjd av 4-4,5 meter för att minska risken att trafikanterna blir bländade. Avståndet mellan ljuskällorna kan variera beroende på hur gatan är utformad. Ljuset bör markera fasader och träd längs gatan för att skapa rumslighet (Alingsås kommun, 2004).

Stråk där bara gång- och cykeltrafik är tillåtet

Gång- och cykeltunneln under väg 45 är ett exempel på stråk där bara gång- och cykeltrafik är tillåtet. Här är den rumskapande effekten, belysningen av markbeläggning och färgåtergivningen viktigare än på stråk där trafikslagen blandas. Skalan på ljussättningen ska anpassas till människans längd. Belysningen på gång- och cykelstråk bör vara utformad så att trafikanterna kan identifiera mötande på ett avstånd om 4-10 meter (Alingsås kommun, 2004).

Gång- och cykeltunneln bör belysas med ljuskällor som ger ett indirekt ljus, för att undvika att trafikanterna blir bländade. Oftast ljussätts bara själva tunneln medan omgivningen lämnas relativt mörk. Ljuskällornas placering bör anpassas efter tunnelns form interiört (Alingsås kommun, 2004).

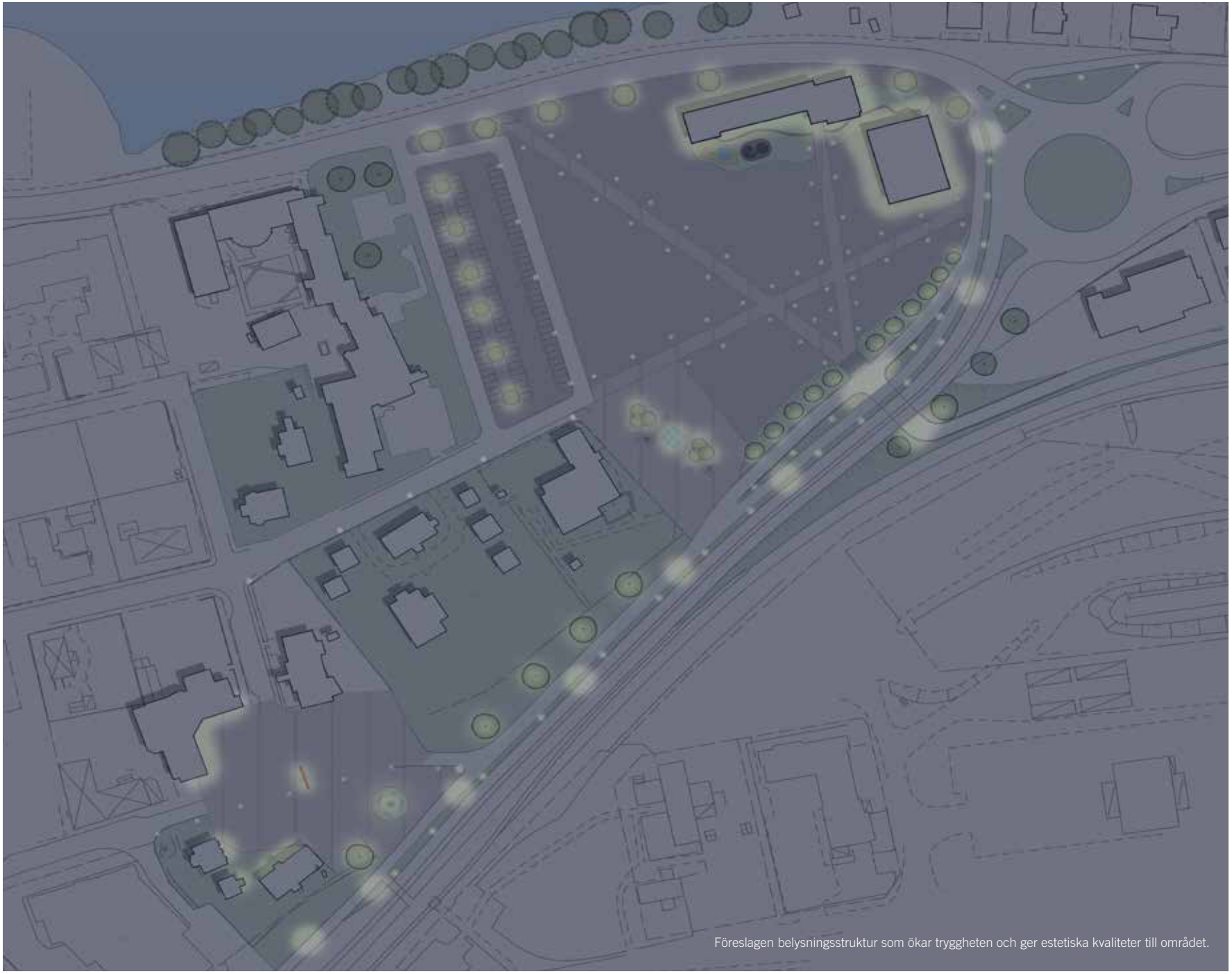

Föreslagen belysningsstruktur som ökar tryggheten och ger estetiska kvaliteter till området.

Torg och öppna platser

Gården framför Rosa huset och Centrumkyrkan samt området runt målområdet föreslås utformas som torg. Ljussättningen på ett torg bör framhäva platsens form och riktning samt betona rumsligheten. Ett bra sätt att framhäva en plats är att belysa stadsrummets markbeläggningen, byggnaders fasader och träd.

Fasadbelysning ska göras med respekt för byggnadens utformning och karaktär, men det är viktigt att även ta hänsyn till omgivningen. En fasad kan belysas med fasadmonterade ljuskällor eller strålkastare som placeras en bit bort från byggnaden (Alingsås kommun, 2004).

Ljussättningen av Gustav Vasastatyn bör förslagsvis inte vara iögonfallande, utan istället betona och lyfta fram det som är intressant med statyn, exempelvis färgen och formen (Alingsås kommun, 2004).

Korsningar

Vid korsningarna Prostgatan/Älvgatan (väg 70) och Prostgatan/Fredsgatan kan belysningen utformas så att trafikanternas uppmärksamhet riktas mot mötet med andra trafikanter. Gatumiljön blir oftast både vackrare och lättare att orientera sig i om man låter belysningen betona rumsligheten även i trafikmiljöerna. Där gång- och cykelvägarna korsar en bilgata bör gång- och cykelvägen visuellt dominera över bilgatan. Ett sätt att markera platsen där gång- och cykelvägarna korsar biltrafiken är exempelvis genom markbelysning eller pollare i hörnen (Alingsås kommun, 2004).

Exempel på fasadbelysning. Les Therrmes leisure and swiming centre, Strassen-Bertrange, Luxemburg. Les Thermes arkiteker

Exempel på ljussätning av park- och torg miljöer. Kanaaleiland Brugge, Belgien. West 8 - international office for urban design and landscape architecture.

5. GENOMFÖRANDE OCH KONSEKVENSER

GENOMFÖRANDE OCH KONSEKVENSER

GENOMFÖRANDE

Fortsatt planarbete

Med planprogrammet som underlag kommer minst en detaljplan för området att behöva göras. Syftet är att ändra de områden som idag är reglerade som A – Allmänt ändamål, för att öppna möjligheter för andra aktörer än kommunen eller olika konstellationer av samarbeten. Det kan bli aktuellt med en detaljplan för cirkulationsplatsen och gång- och cykeltunneln, innan en detaljplan tas fram för evenemangsområdet. Planläggningen av området kommer att ske etappvis.

Huvuddragen i en ny detaljplan föreslås bli en uppdelning i kvartersmark och olika typer av allmän plats.

Evenemangsplatsen och Rosa huset samt ny byggrätt för kulturhus föreslås regleras som R – Besöksändamål. Allmänheten ska garanteras tillgång till området förutom till byggnaderna när området inte används för evenemang.

De föreslagna förändringarna av Prostgatan föreslås regleras som GATA1 - Lokalgata. Gång- och cykelvägarna samt cykeltunneln föreslås regleras som GÅNG CYKEL. Både för Prostgatan och gång- och cykelstråket kan delar av området behövas planläggas som PARK. VÄG2 - Genomfartsled föreslås för genomfartsleden, med dubbelreglering för tunneln som GÅNG CYKEL. VÄG 2 ingår i projeket Genomfart Mora som Mora kommun driver tillsammans med Trafikverket. Trafiklösningen för infarter och utfarter till villorna längs med Älvgatan ingår i Genomfartsprojektet och tas därför inte upp här. Området runt målområdet föreslås regleras som GÅNGFARTSOMRÅDE och TORG.

I detaljplanearbetet behöver fördjupningar göras angående risker med transporter av farligt gods och hur det påverkar placering och utformning av en ny byggnad.

Fortsatt arbete

Parallellt med att en ny detaljplan för området tas fram finns möjligheter att göra om Fredsgatans trottoarer inom befintlig plan.

Diskussioner bör inledas med vasaloppsarrangörerna om att ta fram en gemensam utformning för platsen kring målområdet, då delar av platsbildningen ligger på kvartersmark som ägs av Vasaloppet.

När detaljplanen är klar möjliggörs byggnation av ett nytt kulturhus. Det blir även möjligt att hyra ut byggnader och mark för olika evenemang och skapa samarbeten. Projektering för anläggandet av de nya evenemangsytorna inklusive ledningsdragningar och anslutningsplatser bör pågå parallellt med planarbetet.

Utbyggnad

Området kan byggas ut utan att ett kulturhus uppförs i ett första skede. Byggnaden bör dock förhålla sig till de stråk och siktlinjer som lyfts fram i planprogrammet.

Förändringar i fastighetsbildningen kan behöva göras.

Exploateringskalkyl

Tekniska förvaltningen har tagit fram en övergripande exploateringskalkyl baserad på planprogrammet.

Området ägs till största delen av kommunen. De infrastrukturella åtgärderna på genomfarten behandlas i av Trafikverket antagen plan för centrala Mora. Ett genomförande för den planen beräknas ske senast 2020.

Uppskattade kostnader för förslaget är 25-35 Mkr fördelat på iordningställande av torgytor på 8-10 Mkr, gångtunnel och vägar i Trafikverkets plan på 10-13 Mkr, detaljplan 250 Tkr, lokalgata och åtgärder inom tomt på 3-5 Mkr samt byggherrekostnader, inklusive oförutsett på 2-4 Mkr. Ingen kostnad för byggnation av hus har uppskattats.

Intäkter förväntas bli små då ingen försäljning av mark är planerad men vid uppförande av ny kulturbyggnad bör alternativa finansieringsmöjligheter diskuteras. Intäkterna kommer från upplåtelse av mark för evenemang och internhyra för Rosa huset. Detta måste i det här skedet ses som försumbart men påverkar naturligtvis de framtida driftkostnaderna som ökar beroende av val för områdets gestaltning.

Förslag på övergripande reglering i efterkommande detaljplanearbeten.

KONSEKVENSER

Hållbarhet

Citatet ”En hållbar utveckling tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov”, är stommen i FN:s rapport *Vår gemensamma framtid*. I Rio de Janeiro år 1992 beslutade FN om de tre hållbarhetsaspekterna; social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet, som har en betydande roll i den fysiska planeringen. De tre hållbarhetsaspekterna samverkar och är beroende av varandra för att en god hållbar stad ska kunna uppnås. Strandenområdet är en betydande länk i Moras hållbarhetsarbete.

Social hållbarhet

Social hållbarhet handlar om människan och vad som brukar kallas för mjuka värden. Exempel på mjuka värden kan vara demokrati, rättvisa, mänskliga rättigheter och olika sätt att leva sitt liv. I den fysiska planeringen och den byggda miljön syftar ofta den sociala hållbarheten till att verka för att stimulera till socialt deltagande. Detta kan till exempel ske genom att mötesplatser för både spontana och planerade aktiviteter skapas. Det kan också ske genom att utformningen på den byggda miljön skapar möjlighet också för människor med funktionsnedsättning att delta. Platsens utformning kan vara en bidragande faktor till att fler besökare använder sig av platsen.

Syftet med förslaget för Strandenområdet är att skapa en mötesplats för evenemang och kulturändamål. Området kommer att kunna rymma en mängd olika aktiviteter. Utformningen syftar till att göra området mer lättillgängligt, tryggt och det ska fungera som länk mellan stadsdelar som idag upplevs ligga långt ifrån varandra.

Ekologisk hållbarhet

Ekologisk hållbarhet syftar till att miljön ska skyddas. Det kan till exempel vara att utsläpp inte ska skada människor, djur, växter eller störa de naturliga kretsloppen. En effektiv användning av energi och naturresurser ska också eftersträvas.

Strandenområdet är en viktig länk i att kunna förbättra Moras möjligheter till bra gång- och cykeltrafik. Områdets placering gör att en bra evenemangsplats med gångavstånd till centrum och kollektivtrafiknav skapas, och kan bidra till att antalet bilresor minskar. För att åstadkomma ett sunt och hållbart byggande måste byggnadsmaterialets totala miljöbelastning under hela dess livscykel tas i beaktande.

Ekonomisk hållbarhet

Ekonomisk hållbarhet innebär ett ansvarsfullt nyttjande av mänskliga och materiella resurser. En svårighet kan vara att bedöma investeringskostnader mot social- och fysisk hälsa och andra svårmätbara samhällsekonomiska aspekter.

Strandenområdet är och ska utvecklas som evenemangsplats och fungera stimulerande för olika aktörer som vill anordna evenemangs- och kulturinitiativ i Mora. Ett iordningställande av platsen har goda förutsättningar att bidra till den samhällsekonomiska nyttan.

Livscykelkostnaden ska vara avgörande när byggnader och offentliga miljöer projekteras.

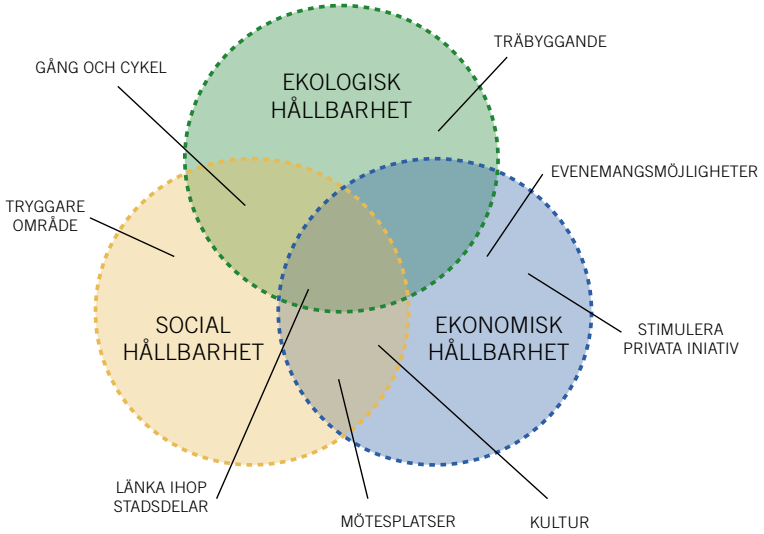

Hållbarhetsaspekter som förslaget bidrar till.

Kommunal och kommersiell service

Såväl kommunal som kommersiell service kan öka med de föreslagna förändringarna. Kommunal-privata samarbeten och kommersiella verksamheter kan bedrivas i ett nytt kulturhus.

Trafik

Väg 45 och väg 70 är av riksintresse för kommunikation. Ett genomförande av förslaget bedöms förbättra situationen på dessa vägar genom byggnation av cirkulationsplats och nivåskild passage för gång- och cykeltrafik. På sikt föreslås evenemangstrafiken i samband med Vasaloppet ledas om via lokalgator till Prästholmen.

Kulturmiljö och stadsbild

Inom planområdet finns kulturhistoriskt intressanta miljöer i form av de gamla skolbyggnaderna vid Klockgropen och Prostgården, som kommer bevaras. Miljöerna runt Klockgropen kommer också förbättras.
Generellt sätt bedöms stadsbilden förbättras genom ett genomförande av förslaget.

Friluftsliv och rekreation

Hela Mora tätort omfattas av riksintressen för friluftslivet enligt både 3 och 4 kapitlet i miljöbalken. Detta riksintresse bedöms inte påverkas till det sämre av planen.

Förutsättningarna för rekreation ökar avsevärt på platsen och området ska serva hela tätorten som ett allmän tillgängligt fritids- och evenemangsområde.

Strandskydd

Både befintlig bebyggelse och ny föreslagen bebyggelse ligger inom strandskyddsområdet för Österdalälven. Vid ny detaljplaneläggning återinträder strandskyddet.

Strandskyddets intressen bedöms dock inte påverkas av förslaget och avses upphävas med hänvisning till 7 kapitlet 18 c § punkt 1, 2 och 5 i miljöbalken, om särskilt skäl då platsen är belägen på redan ianspråktagen mark och åtgärden anses vara av angeläget allmänt intresse.

Markföroreningar

Det kan finnas förorenad mark i området runt Strandens skolområde, detta kan bland annat handla om gammal asfalt (stenkolstjära) och diverse rivningsmassor. Det skulle också kunna handla om läckage från fordon där det tidigare har varit parkeringsplatser. Vidare undersökningar av fyllnadsmassorna på området ska genomföras i samband med efter- följande detaljplaneläggning.

Farligt gods

På områdets norra och södra sida går rekommenderade leder för farligt gods. Enligt Länsstyrelsen i Dalarna ska riskhanteringen beaktas då detaljplaner tas fram inom 150 meter från farligt godsled. Befintlig bebyggelse ligger direkt mot gatan och tillkommande föreslagen bebyggelse föreslås som närmast läggas 15 meter från farligt godsled. Området föreslås inte innehålla bebyggelse där personer uppehåller sig stadigvarande.

I planprogrammet har ingen riskhantering gjorts. En kvantitativ riskanalys ska genomföras om en framtida detaljplan redovisar en byggrätt i aktuellt läge.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormerna för vatten och luft bedöms inte överskridas vid ett genomförande av förslaget.

Ekonomiska konsekvenser

Genomförandet av planprogrammets innehåll medför en rad kommunala ekonomiska åtaganden. Tekniska nämnden investerar i byggklar mark och iordningställande av allmän plats och kvartersmark. Möjligheter finns för inkomster genom uthyrning eller samarbeten kring nya lokaler och evenemangsytor.

Investeringarna genererar driftskostnader för ovanstående nämnd. Därtill kommer kostnader för andra nämnder att bedriva verksamheterna i de kommunala lokalerna.

En översiktlig exploateringskalkyl är gjord. Exploateringskalkylen redovisar bland annat ekonomin och byggnadernas möjliga framtida användningar.

REFERENSER

Bildreferenser
"Kanaaleiland Brugge, Belgium", West 8 - International office for urban design and landscape architecture
http://www.west8.nl/projects/bridges/kanaaleiland/

"Les Thermes leisure and swiming centre, Strassen-Bertrange, Luxembourg", Les Thermes architecture via Selux.com
http://www.selux.com/uk/en/inspiration-exterior/project/projects/les-thermes.html?tx_dreipcsxproject_projects%5Bcontroller%5D=Project&cHash=acc9dd2bbfef3650fe85f75b6654e02c

“Playing in the fountain, Knoxville” av Wyoming_Jackrabbit - Own work. CC BY-NC-SA 2.0 via Flickr.com -
https://www.flickr.com/photos/wy_jackrabbit/4503376808/in/photostream/

“Schouwburgplein” av Tijmen Kielen - Own work. CC BY 2.0 via Flickr.com -
https://www.flickr.com/photos/nemjit/2450698337

“Spira” av Wingårdh arkitektkontor - Own work. CC BY-SA 3.0 via Wikimedia Commons - https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Spira.jpg#/media/File:Spira.jpg

“Trees lit up at night at Kings Park” by Bryan Garnett-Law - Own work. CC BY-NC-SA 2.0 via Flickr.com -
https://www.flickr.com/photos/garnett-law/2088783324

“WoMo Stellplatz Göttingen 3” by Tine - Own work. Licensed under CC BY-SA 3.0 via Wikimedia Commons - https://commons.wikimedia.org/wiki/File:WoMo_Stellplatz_G%C3%B6ttingen_3.jpg#/media/File:WoMo_Stellplatz_G%C3%B6ttingen_3.jpg

Skriftliga referenser
Alingsås kommun, 2004, *Alingsås Ljusguide: råd och riktlinjer för ljussätt ning i Alingsås tätorter: antagen 2004-12-13,* Allingsås: Plan och bygg

MORA

STADSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN MORA ORSA
PLANENHETEN
FREDSGATAN 12
792 80 MORA
TFN: 0250 - 260 00
STADSBYGG@MORA.SE
WWW.MORA.SE/STRANDENOMRADET